

UNGER ANNA

Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézete, ELTE Társadalomtudományi Kar

A versengő választás fogalmi (újra)értelmezése

A kortárs nem-demokratikus rezsimek egyik legelterjedtebb, legnépszerűbb meghatározása a „kompetitív autoriter hibrid rezsim” (Levitsky – Way 2010). Az e kifejezést használó kutatók úgy találják, hogy az ilyen hibrid rezsimekben valódi politikai verseny van jelen abban az értelemben, hogy az ellenzéki pártok indulnak, és lehet egy apró esélyük a győzelemre, bár a választási verseny meglehetősen igazságtalan és egyenlőtlen, mivel a politika (és így a választások) játéktere egyenlőtlen. Ebben a megközelítésben a versengő jelleget (vagy versenyképességet, angolul: competitiveness) nem elsősorban a kormány és az állami hatóságok által gyakorolt szabályok, jellemzők és magatartásformák összessége adja, hanem az ellenzéki indulás lehetősége. Itt tehát a versengő jelleg nem jelenti automatikusan a tisztességes választás meglétét is, hanem csak egy (valamennyire torz, de még nyomokban versengő) küzdelmet jelent. A versengő jellegnek ez az értelmezése tagadja a többek között Dahl, Sartori, valamint Schmitter és Karl által is definiált jelentést, ahol a (valódi) verseny a demokrácia egyik legfontosabb, megkülönböztető jellemzője. Következésképpen, ha valami nem demokratikus, akkor nem lehet versengő, és fordítva, ha valami versenyképes, akkor nem lehet nem demokratikus (tekintélyelvű). Sartori klasszikus magyarázata szerint a megkülönböztető jegy nem lehet fokozati (mennyire az), hanem csakis jelleg kérdése (vagy ez, vagy az) (Sartori 1970). Mindezekén túl, hogy még komplexebb legyen az összkép, a választáskutatásban a versengő jelleg alatt általában a jelöltek közötti verseny mértékét (a jelöltekre leadott szavazatok különbségét) értik (az inkumbens-előny mérésének egyik jól bevált indikátoraként). Bármelyik megközelítést is választjuk, egyértelmű, hogy a versenyképesség a választások kulcsfogalmává vált. Elemzésemben amellet érvelek, hogy a versenyképességet a választás integritásának központi fogalmaként kell (újra)konceptualizálnunk, hogy elkerüljük a fogalmi túlterjeszkedés klasszikus csapdáját (Sartori 1970, Collier – Mahon 1993). A versengő jelleg három fent említett megközelítésének elemzése után a dolgozat Magyarország esettanulmányán keresztül mutatja be, hogy ez az elvileg teoretikus probléma (definíciós zavar) milyen gyakorlati következményekkel jár a választások hazai és nemzetközi megítélése, valamint a politikai szereplők stratégiaalkotása szempontjából.